

Van onze politieke redactie

DEN HAAG — „Wat vier jaar geleden nog als een fata morgana werd geteekend wordt deze week geformaliseerd.” Betico Croes, leider van de MEP en eigenlijk van Aruba, kon in het Nederlandse parlement niet nalaten om even te triomferen. Volgend jaar krijgt hij de „status aparte” voor zijn eiland. Losmaking uit het Antilliaanse staatsverband, in de praktijk vooral bevrijding van de Curaçaose dominantie. Croes heeft dat — tegen alle Koninkrijkstromen opgroeiend in een jaren durend gevecht — voor elkaar gekregen, op zich een prestatie.

Het langademige debat in het Koninkrijkparlement stond stijf van de zoetsappige retoriek. Historisch moment, vriendschap, gelijkwaardigheid, lotsverbondenheid, wederzijdse sympathie enzovoort. Maar de huidige Arubaanse leiding moet geen moment op persoonlijke waardering en sympathie rekenen, laat staan dat iemand aan zijn triomf wilde meebouwen. In de mand van rituele zonnigheid krioelden de slangen van wantrouwen en vijandigheid.

Vandaar dat het Nederlandse kabinet en de grote Nederlandse partijen met enige gretigheid de rol van de MEP wilden reduceren. Betico Croes deed plichtmatig een poging om de afgesproken onafhankelijkheid van Aruba in 1996 te ontgaan. Hij moet op zijn eiland kunnen aantonen, dat het aan de anderen ligt.

En inderdaad, massaal beklemtoonden „de anderen” dat onafhankelijkheid over tien jaar de prijs is voor de „status aparte”. Wie eigenwijs is, moet de hele weg, daar eigen verantwoordelijkheid gaan. Over opschorting van die onafhankelijkheid is hoogstens te praten, wanneer Aruba weer met hangende potjes in het Antilliaanse verband terugkeert.

De Nederlandse politici gingen nog verder. Er werd lacherig gedaan over de — inderdaad wat al te pretentieus — eigen Arubaanse munt voor een bevolking van zestigduizend zielen. Er werd driftig getwijfeld aan de „rechtszekerheid” op een niet meer vanuit Willemstad gecontroleerd Aruba, nu nogal wat politiemensen wegwinnen en nu Aruba per se (en terecht) een eigen openbaar ministerie wil hebben. Betico Croes antwoordde met snieren over Nederlandse voetbalvandalisme: op Aruba een ongekend verschijnsel, maar hij wilde zich geen oordeel aanmatigen over de Nederlandse rechtszekerheid.

De Arubaanse oppositie maakte van de Nederlandse stemming ten opzichte van de MEP gebruik door allerlei zorgwekkende verhalen te spuien over een straks oppermachtige Croes, die zonder tegenspelers in Willemstad dictatoriale neigingen kan ontwikkelen. Croes is geen lieverdje, maar dat geldt — naar Nederlandse normen — voor vrij veel Antilliaanse politici. Wanneer Croes of wie ook op de Antillen het te bont moet met vrijheden en mensenrechten, dan zal Den Haag met zijn financiële oppermacht gemakkelijk kunnen ingrijpen.

Rancune

Het is duidelijk dat Nederland de vijf overblijvende Antilliaanse eilanden de status aparte van Aruba met grote tegenzin hebben toegestaan en dat nogal wat rancune is blijven hangen. Dwaas, eigenwijs, gedoe en nu de grote olieboer het eiland heeft verlaten en het te dure — toerisme daar ook niet best gaat, wordt allerwege gesuggereerd dat Betico Croes in wezen een heilloze egotrip doortoet.

Wat moet dat eilandje alleen, is de vraag. Maar er is evenzeer ruimte voor de tegenvraag: Wat moeten die zes versnipperde eilandjes wel onder-

De Arubaanse leider Betico Croes tijdens het debat in de Tweede Kamer over de status aparte en de onafhankelijkheid van Aruba.

Antilliaanse paradoxen

linge rivaliteit en met weinig reële natievorming met elkaar? Met name Aruba heeft decennia lang moeten oproeien tegen de weinig fijnzinnig uitgespeelde politieke oppermacht van Curaçao. Croes kon zijn succesvolle trip in ieder geval maken op grond van een sterk historisch basisgevoel op Aruba.

Veel begrip, laat staan sympathie sympathie heeft hij (ook in Nederland) weinig kunnen vinden. Aruba was tot voor kort het meest welvarende eiland — dat zich aan de solidariteit dreigde te onttrekken — en de Nederlandse politici konden het over het algemeen beter vinden met de vrolijke heren uit Willemstad. Men zag weinig in versnippering, een „balkanisatie” van de Antillen, daarbij vergetend dat dat proces mentaal al heel ver was.

Ook nu wordt de Nederlandse flinkheid tegen Aruba kennelijk ingegeven door de vrees dat andere eilanden het voorbeeld gaan volgen, bijvoorbeeld het fleurige malienest Sint Maarten. (Waarvoor Van Zelle ooit een ordenende Nederlandse regeringscommissaris voorstelde, maar veel Nederlandse staatslieden gingen er liever heen om te recreëren.) Wie de knusse club verlaat krijgt verdachtmakingen en wantrouwen over zich heen en ten slotte — als een soort straf — de onafhankelijkheid. Laten de andere eilanden zich dítmaal bedenken!

zijn somber, naar die zouden dat zonder Arubaanse eigengereidheid evenzeer zijn. Want de Antilliaanse gezamenlijkheid heeft nog nooit tot een ontwikkeling naar grotere economische zelfstandigheid geleid. Misschien biedt juist het beëindigen van het eeuwige, lawaaiigere intereilandelijk gesteggel daarvoor iets betere kans. De politici moeten het dan wellicht wat meer van prestaties hebben dan van demagogie en het inspielen op rivaliteit.

Al in 1978 bracht de (Nederlandse) Nationale Adviesraad voor Ontwikkelingssamenwerking (NAR) een tamelijk vernietigend rapport uit over de Antilliaanse verhoudingen. De Nederlandse geldstroom schept er kunstmatige welvaart (hoger dan in bijna alle andere derde-wereldlanden), maar het rent eigen sociaal-economische activiteit en wordt via de politieke kanalen zeer slecht verdeeld. Er wordt goedgeleefd politieke steun mee gekocht.

Die analyse werd toen stilzwijgend gedeeld door Den Haag, maar men deed er weinig aan, bang om neo-kolonialistische bedilzucht aangewreven te krijgen. Op de meest essentiële punten is de laatste zes jaar weinig veranderd in de situatie.

Kwebbelantie

Het Nederlandse beleid is slechts marginaal aangepast en het Antillienvraagstuk verzandde in oeverloos gesteggel om de staatkundige vormgeving. De vraag is of Den Haag — het schade wilde doen aan de buitenlandse (en Nederlandse) investeerders op de eilanden, dit om Antilliaanse ondernemerschap kansen te geven. (Ook de PvdA die „de West” gedeels als een parlementaire kwebbelantie overliet, ontwikkelde nauwelijks eigen beleid)

Nederlandse ministers (als Melchior's vriend Van der Steeg) hebben steeds gewaarschuld tegen „bemoezucht” van Den Haag, die niet te verenigen zou zijn met een groei naar Antilliaanse onafhankelijkheid. Maar Nederlandse subsidisering zonder meer werkte zo prettig op de Antillen (met name voor de toelagen daar), dat er geen enkele prikkel was voor een streven naar economische en politieke zelfstandigheid. Nederland en de Antillen zijn in een paradox blijven steken.

Pas in eer reactie op de Arubaanse eigengereidheid is het opdringen van politieke onafhankelijkheid op tafel gekomen. En alleen ten opzichte van Aruba. De politieke toekomst van de vijf „brave” eilanden werd door Lubbers en De Koning alleen in de meest vage termen aangeduid. Daar gaat voorlopig alles zijn traditionele apathische gang.

Het is niet goed denkbaar dat de grotere Antilliaanse eilanden een „Hollandse Outre Mer” worden, een historisch wat ver weggedreven Wadengedebied onder Binnenlandse Zaken. De meest logische weg is een proces naar grotere economische en politieke zelfstandigheid en het in hoofdzaak gebruiken van de Nederlandse steun (ontwikkelingssamenwerking) voor dat doel.

Waar Antilliaanse machtsgroepen dat niet willen, zal Nederland forser dan tot nu toe moeten duwen. Een zekere flinkheid tegenover Aruba — hozeer ook mede gevoeld door oneigenlijke sentimenten — zal ook van toepassing moeten zijn op de andere eilanden en met name op Willemstad.

Het gaat er niet om van Nederlandse politieke en financiële verplichtingen af te komen (ook na een eventuele onafhankelijkheid). Het gaat erom dat die verplichtingen en de daaraan gekoppelde samenwerking echt tot ontwikkeling leiden in plaats van een initiatiefdodend subsidiestelsel, gekoppeld aan een groeiende economische malaise. Het is zeer wijfelachtig of de huidige Nederlandse eenstemmigheid ten opzichte van „De West” toereikend zal zijn.

JAN JOOST LINDNER